

Ντέιβιντ Μίτσελ «Η κουλτούρα των '60s αποτελεί οδηγό για καλύτερες μέρες»

Πηγή: TA NEA ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ Σελ.: 81-82 Ημερομηνία έκδοσης: 04-03-2022
Αρθρογράφος: Επιφάνεια 1712.86 cm² Κυκλοφορία: 24590
Θέματα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ντέιβιντ Μίτσελ «Η κουλτούρα των '60s αποτελεί οδηγό για καλύτερες μέρες»

Ο συγγραφέας του «Utopia Avenue» μιλάει για την ουτοπία που συνάντησε την πραγματικότητα και για ήρωες που μιλούν τη δική τους γλώσσα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ

Ο Ντέιβιντ Μίτσελ γεννήθηκε στο Σάουθπορτ της Βόρειας Αγγλίας. Είναι γνωστός για τη λυρική του πρόζα και τα ευφάνταστα, πολυεπίπεδα μυθιστορήματά του. Ως παιδί άργησε να μιλήσει και αυτό του έδωσε το έναυσμα να αφοσιωθεί στη γραφή. Στις αρχές του 21ου αιώνα θεωρήθηκε ένα από τα νέα θαύματα της βρετανικής λογοτεχνίας. Έχει λάβει πλήθος βραβείων, ενώ έχει βρεθεί δύο φορές στη βραχεία λίστα των βραβείων Μπούκερ. Το τελευταίο του μυθιστόρημα «Utopia Avenue» (μτφ. Μαρία Ξυλούρη, Μεταίχμιο) ανατέμνει με τρόπο εθιστικό τη νεανική κουλτούρα της δεκαετίας του '60. Ο τίτλος του μυθιστορήματος είναι το όνομα της μπάντας που πρωταγωνιστεί στο βιβλίο. Τέσσερις διαφορετικοί μεταξύ τους χαρακτήρες προσπαθούν να ενώσουν δυνάμεις και να δημιουργήσουν τη χειροποίητη ουτοπία της ζωής τους. Ένα βιβλίο που, εκτός από την ατμόσφαιρα της εποχής, μας δείχνει τη «θρασύτητα» των μουσικών (και των καλλιτεχνών εν γένει) να ρισκάρουν τα πάντα για το όνειρό τους. Πιτσιρίκια από διαφορετικές

τάξεις που θέλουν να ξεφύγουν από τη ζωή που τους έχουν καθορίσει άλλοι. Η σκληρή επιβίωση σε συνδυασμό με τον δημιουργικό οίστρο, εκεί που η λογική τελειώνει και αρχίζει η πίστη στις δυνάμεις σου, φτιάχνουν ένα δυνατό κοκτέιλ που μας ακολουθεί σε όλη τη διάρκεια του μυθιστορήματος.

Πώς πήρατε την απόφαση να γράψετε ένα μεγάλο μυθιστόρημα που περιλαμβάνει τη ροκ κουλτούρα της ανεξάντλητης δεκαετίας του '60;

Πράγματι, τη στιγμή που μιλάμε, η δεκαετία του '60 μεγαλώνει ξανά ως αγορά, από πολλές απόψεις. Με μια πρώτη ματιά, το εγχείρημά μου συναντά μεγάλες δυσκολίες. Όμως, αν ταυτοποιήσεις και αντιστρέψεις τα αφηγημα-

τικά κλισέ της, μπορείς να έχεις ένα φρέσκο και άκρως δημιουργικό αποτέλεσμα. Πάνω σε αυτόν τον άξονα κινήθηκα. Παράδειγμα πρώτο: οι περισσότεροι μάντζερ της μουσικής βιομηχανίας εκείνης της περιόδου ήταν, όπως λέγεται, εξωφρενικοί χαρακτήρες. Ο δικός μου, ο Λέβον, είναι βασικά έντιμος, χαμηλού προφίλ και γκέι. Παράδειγμα δεύτερο: οι περισσότερες μπάντες τότε ελίσσονταν μεταξύ της χρήσης ναρκωτικών και του ανταγωνισμού δύο τουλάχιστον κυρίαρχων αρσενικών τους. Στο βιβλίο μου, οι Utopia Avenue είναι παιδιά του μεροκάματου, δεν εθίζονται στα ναρκωτικά και περιέχουν στις τάξεις τους μια γυναίκα που είναι και ο κύριος συνθέτης των τραγουδιών. Εάν πάρεις λοιπόν το αντίθετο μονοπάτι απ' ό,τι συνθίζουμε να διαβάζουμε ή να βλέπουμε στις ταινίες, μπορείς να βρεις το δικό σου μικρό νησί στον ωκεανό των ερμηνειών.

Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι η κληρονομιά του '60 σήμερα, στο επίπεδο της τέχνης και της κοινωνικής αφύπνισης;

Με τίτλους: ρίσκο, αποδοχή του διαφορετικού, τέχνη με τα πιο απλά υλικά, όνειρα για μια ουτοπία, πίστη στον εαυτό σου. Στη δεκαετία του '60 δόθηκαν μάχες για δικαιοσύνη, ισότητα των φύλων, κατάργηση κάθε είδους ρατσισμού. Τα '60s μάς έδωσαν επίσης τα πρώτα δείγματα οικολογικής αφύπνισης. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει ό,τι θέλει στον πλανήτη και να βγάζει κέρδη καταπατώντας όλες τις ενεργειακές πηγές. Ο εθισμός στα ναρκωτικά, από έγκλημα που αξίζει το μέγιστο της τιμωρίας και τον διά παντός κοινωνικό αποκλεισμό, χαρακτηρίστηκε ασθένεια. Η δεκαετία ανέδειξε ακόμη και τις προβληματικές όψεις στην έννοια της αυθεντίας. Κάτι που απασχολεί σήμερα και πάλι τον δημόσιο διάλογο. Η αυθεντία λοιπόν δεν σημαίνει αυτομάτως πως ενεργεί προς την κατεύθυνση της κοινωνικής ευεργεσίας. Η έννοια της περίφημης ουτοπίας, αυτός ο «μη τόπος» όπως λέτε στα ελληνικά, όπου χιλιάδες νέοι της εποχής σκαρφώσαν πάνω της, έδωσε πολιτικές εκφράσεις που δεν είχαν αναδειχθεί

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Η πλοκή στο μυθιστόρημα του Ντ. Μίτσελ στρέφεται γύρω από μία μπάντα ψυχεδελικής μουσικής

Ντέιβιντ Μίτσελ

«Η κουλτούρα των '60s αποτελεί οδηγό για καλύτερες μέρες»

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

έως τότε και φυσικά η πραγματικότητα δεν της άφησε περιθώρια. Όμως στο πεδίο της τέχνης κατέδειξε πως τα πάντα μπορούν να συμβούν. Αυτή η σπορά της δεκαετίας του '60 παίζει και πάλι καίριο ρόλο στις μέρες μας. Αποτελεί ίσως οδηγό για καλύτερες μέρες.

Με ποιο τρόπο διαλέξατε τους συγκεκριμένους πρωταγωνιστές στο μυθιστόρημά σας και γιατί;

Όταν αποφάσισα πως οι πρωταγωνιστές μου θα είναι μέλη μιας φανταστικής μπάντας, σκέφτηκα πρόσωπα τα οποία θα είναι φαινομενικά ασύνδετα μεταξύ τους και θα προέρχονται από διαφορετικές οικονομικές τάξεις. Ο Ντιν είναι παιδί της εργατικής τάξης. Δεν έχει μία στην τσέπη και είναι ο χαρακτηριστικός μπλουζ μουσικός του δρόμου που παίζει σε όποια παμπ βρει. Η Έλφ είναι γόνος ευκατάστατης μεσοαστικής οικογένειας. Συνθέτει φορκ κομμάτια και προσπαθεί να ξεφύγει από τις συμβάσεις

μιας ζωής που την καθορίζουν άλλοι. Ο Γιάσπερ είναι η περίπτωση της μπάντας. Από πλούσια ολλανδική οικογένεια με πατέρα τραπεζίτη. Εκεί σύνδρομο Άσπεργκερ, είναι βιρτουόζος της κιθάρας, ένα καθαρόαιμο παιδί των λουλουδιών με ψυχεδελική σκέψη. Ο Γκριφ είναι ο πιο «ωμός» χαρακτήρας, καθότι και ντράμερ. Προέρχεται από την τζαζ σκηνή της Βόρειας Αγγλίας και ψάχνει να εκφραστεί αλλιώς, δίχως να ξέρει προς τα πού. Το μόνο τους κοινό στοιχείο είναι η αγάπη για τη μουσική. Δεν σκέφτονται τίποτα άλλο. Τα διλήμματα που θα έρθουν στη συνέχεια θα τους καθορίσουν για πάντα. Καθώς άρχισα να ζυμώνομαι μαζί τους,

Οι καλλιτέχνες, ιδιαίτερα οι μουσικοί, έπρεπε να εφεύρουν μια νέα γλώσσα που δεν έχει σχέση με την αργκό

κατάλαβα πως αυτοί οι χαρακτήρες αποτελούν για μένα τους αποδέκτες μιας κουλτούρας που συνεχίζει να μας απασχολεί. Οι παράξενοι στυλοβάτες της μεταπολεμικής αγγλοσαξονικής κοινωνίας.

Το πρώτο που παρατηρούμε στο μυθιστόρημα είναι το θάρρος των κεντρικών χαρακτήρων. Δίχως προϋπηρεσία και χρήματα, δίχως ακόμη να έχουν σχηματίσει καν τη ζωή τους, χωρίς προοπτικές, βγαίνουν έξω θέλοντας να κάνουν μουσική. Να δημιουργήσουν τέχνη. Πώς χτίσατε την ταυτότητά τους;

Χαίρομαι για την ερώτησή σας. Κατ' αρχάς, δεν μπορείς να κατακτησεις μουσικό από το να μην είναι στον δρόμο. Είναι σαν να θέλεις να απαγορεύσεις στη γάτα να γλείφεται. Οι ήρωές μου βρίσκονται στην ηλικία που αισθάνονται ημιθάνατοι. Όμως, πέρα από το ταλέντο, εκείνο που τους παρακινεί είναι το θράσος να κατακτήσουν τη ζωή τους με όποιο κόστος. Γιατί η τέχνη τους εδράζεται στο ξεδίπλωμα των ικανοτήτων τους και όχι σε μια εξαρχη επιδεικτική μανία που υπάρχει σήμερα. Στην εποχή μας λέγεσαι καλλιτέχνης και ανησυχείς περισσότερο για το πόσο κοστίζει, πόσο υποτιθέεται δημοφιλής είσαι στα

μέσα δικτύωσης, και όχι για το έργο σου αυτό καθαυτό. Αν παρακολουθήσετε το ντοκιμαντέρ του Πίτερ Τζάκσον «The Beatles: Get Back», υπάρχει μια σκηνή όπου ο Πολ ΜακΚάρτνεϊ αρχίζει να συνθέτει το ομώνυμο κομμάτι. Ο τρόπος του είναι τόσο ανεπιτήδευτος όσο η φωτοσύνθεση για το δέντρο. Ναι, υπάρχει ταλέντο, αλλόκοτες σκέψεις, αποφασιστικότητα και πειθαρχία. Για τους δημιουργούς η δουλειά τους είναι η ταυτότητά τους και τίποτα άλλο. Μέχρι να φτάσουν εκεί, περνούν από δύσκολα στάδια που συναντάμε συχνά στη ζωή μας. Στο βιβλίο, ο Ντιν ψάχνει τον τρόπο της επιβιώσής του. Να δείξει τις δυνατότητές του και να ξεφύγει από τη σκιά ενός κακοποινίτη πατέρα. Η μουσική για την Έλφ είναι ο δρόμος του αυτοπροσδιορισμού της. Να ξεφύγει από τον ρόλο του μεσοαστικού καθωσπρεπισμού και της εν δυνάμει συζύγου. Για τον Γιάσπερ είναι ο δρόμος για να κρατήσει ζωντανή την εύθραυστη πνευματική του ισορροπία.

Μια αξιοσημείωτη διάσταση του μυθιστορήματος είναι η γλώσσα σου. Τα παιδιά του Β' Παγκοσμίου Πολέμου χρωματίζουν τις λέξεις με μια ολότελα δική τους παλέτα χρωμάτων. Πώς συνθέσατε όλα αυτά τα στοιχεία;

Ομολογώ πως η γλώσσα με παίδεψε αρκετά. Οφείλω να ευχαριστήσω εδώ τη μεταφράστριά μου στην ελληνική γλώσσα Μαρία Ξυλούρη. Χρειάστηκε να μελετήσω πολύ. Προσωπικά έπρεπε να μείνω πιστός στο πνεύμα των πρώων μου, αλλά να μην παγιδευτώ στον στενό αναχρονισμό. Αν επέμενα αποκλειστικά στην αναβίωση της εποχής, θα είχα ένα στείο ιστορικό - φιλολογικό αποτέλεσμα. Αν απομακρυνόμουν πλήρως, δεν θα είχε κανένα νόημα η τοποθέτησή του μυθιστολή μου στη δεκαετία του '60. Πράγματι, τα παιδιά τότε έδιναν άλλες εικόνες στις λέξεις απ' ό,τι εμείς σήμερα. Θα έλεγα ότι χρησιμοποίησαν τη γλώσσα εικονοκλαστικά και όχι τόσο διεκπεραιωτικά. Έπρεπε να εφεύρουν, ιδιαίτερα οι μουσικοί, τα δικά τους πεδία αναφοράς, μια ίσως νέα γλώσσα που δεν έχει σχέση με την αργκό. Πιστεύω να έκανα καλή δουλειά και να τους ζωντάνευα όπως τους αξίζει.

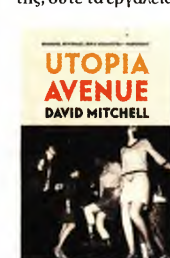
Φήμη και λογοτεχνία

Πρέπει να δαμάσεις το ταλέντο

Είναι δύσκολο να επιβιώσει ο καλλιτέχνης από το τέρας της φήμης;

Δεν ξέρω αν μπορώ να σας απαντήσω από προσωπική εμπειρία. Δεν είμαι τόσο ηχησμένος όσο άλλοι συνάδελφοί μου, θα έλεγα πως κατέχω ένα μικρό κομμάτι στο θεματικό πάρκο των τεχνών - κι αυτό είναι το βιβλίο. Όμως ναι, γνωρίζω καλά πως η φήμη είναι ένα επικίνδυνο τέρας. Έχει έναν μακρύ κατάλογο θυμάτων. Τη δεκαετία του 1960 για παράδειγμα η φήμη ήταν καταστροφική. Δεν υπήρχε εμπειρία για τις συνέπειές της, ούτε τα εργαλεία για την αντιμετώπιση της

αναγνωρισιμότητας από το μηδέν... στο άπειρο. Θα μου πείτε και σήμερα που υπάρχουν τα εργαλεία δεν βλέπουμε κάτι διαφορετικό. Ο καλύτερος τρόπος να επιβιώσεις είναι να σκεφτείς τις ευθύνες απέναντι στο έργο σου και το πώς στοικίζεις μέσα σου τις αλλαγές που μπορούν να έρθουν από την επιτυχία. Να μαθαίνεις αληθινά από τα λάθη και να προσαρμόζεις τις πράξεις σου αναλόγως. Εύκολο να το λες, δύσκολο να το κάνεις.

David Mitchell
UTOPIA AVENUE

Μτρ. Μαρία Ξυλούρη
Εκδ. Μεταίχμι,
σελ. 720
Τιμή 19,90 ευρώ

Καλό είναι να μάθεις τα κοινά του τέρματος της φήμης και να τα αντιμετωπίσεις κατάματα. Η αποφυγή ποτέ δεν έκανε καλό σε κανέναν. Ξέρετε, η ζωή μας δεν είναι ριάλιτι στην τηλεόραση. Το ταλέντο θέλει να το δαμάσεις, για να υπάρξει αρμονία τελικά με τον εαυτό σου.

Ποια η διαδικασία που ακολουθείτε συνήθως όταν γράφετε;

Για μένα τα μυθιστορήματα προκύπτουν από τις καθημερινές ροές σκέψης που αναβλύζουν από διαφορετικές πηγές κάθε φορά. Αυτά τα ριάνια - άλλες φορές είναι χείμαρροι - μπλέκονται το ένα με το άλλο. Όταν σχηματίζουν ένα ορμητικό ποτάμι, λέω μέσα μου πως εδώ ίσως υπάρχει η πιθανότητα για τη γέννηση ενός έργου. Αν μετά από παιδεία η απάντησή είναι απολύτως θετική, τότε έχω μπροστά μου μια νέα εμμονή που θα κρατήσει όσο με αντίζει.

Τι σημαίνει λογοτεχνία σήμερα;

Δεν έχω κάποιο συγκεκριμένο ορισμό. Έχει κυλήσει πολύ μελάνι από τον 19ο αιώνα. Είναι σαν να αναρωτιέμαι ποια η χρησιμότητα του ήλιου στη ζωή μου. Θα έλεγα πως συγκεκριμένοι συγγραφείς και βιβλία έχουν άμεση επιρροή εντός μου, με έχουν πλάσει τρόπον τινά, αλλά η ίδια η λογοτεχνία; Είναι πολύ γενικό. Θα έλεγα ότι τη βλέπω περισσότερο σαν λειτουργία, παρά σαν νόημα. Η λειτουργία της είναι ίσως να γίνουμε κοινωνοί μιας τεράστιας βιβλιοθήκης. Ένα μυστικό σημείο συνάντησης, όπου ο καθένας θα εισέρχεται και θα έχει έναν εσωτερικό διάλογο με τον συγγραφέα και τους εκάστοτε χαρακτήρες. Ένα μέρος που θα ξεγλιστράς έξω από το σώμα σου και θα μπαίνεις σε ενός άλλου/άλλης. Εκεί όπου θα μεγαλώσουν οι διαστάσεις της γνώσης και των αισθήσεων σου. Εκεί που δεν έχεις smartphone να σου λείπει τη θάλασσα και που θα πας. Ο συγγραφέας δεν είναι ένα μυθικό ον. Είναι άνθρωπος. Με πάθη, αμφιβολίες, χαρές και πόνο. Η μόνη του διαφορά είναι πως σμιλεύει και ενισχύει τις έσο φωνές του καθενός ιδανικά και τις μετατρέπει σε ένα σύνολο λέξεων και προτάσεων. Δοκίμισε το, μπορεί να εκπλαγείτε από το αποτέλεσμα.

Βιβλιοδρόμιο

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΟΥΛΓΕΡΙΑΔΗΣ